

Visitass i Vestre Slidre 21.-23 og 26. oktober 2025 Visitassforedrag

Innledning

I kirkeåret er vi nå i det som kalles treenighetstiden, som varer i hovedsak fra pinse til advent. Kirken bekjenner seg til den treenige Gud: Fader, Sønn og Hellig Ånd. Treenigheten som kristen lære eller dogme ble fastsatt for 1700år siden under Kirkemøtet i Nikea. Det var da vi fikk den nikenske trosbekjennelsen, og siden har kirken bekjent seg til de tre personene i Gud. Gud som er både skaper, frigjør og livgiver. Fra evighet til evighet.

“For Gud gjør ikke forskjell på folk» står det i Romerbrevet (2,11), og kirken skal etterleve dette gjennom ord, sakrament og handling. Den norske kirke er en folkekirke, og det gir store muligheter, forventninger og forpliktelser. Å være kirke i dag er å være til stede i folks liv og å være en håpsbevelgelse. En kirke som formidler den treenige Gud som en virksom Gud, som fortsatt skaper, trygger og elsker ethvert menneske. Det skal vi gjøre, selv i en verden som ofte kan erfares som det motsatte.

I Vestre Slidre har jeg gjennom disse visitassdagene fått bli kjent med ei kirke som virkelig ønsker å møte det livet som leves her. Ei kirke som *ser og lytter*, og åpner rom for menneskers livsfølelse og livsvilkår. Ei kirke som virkelig ønsker at kirkebyggene skal være et folkets hus, hvor man føler seg inkludert, velkommen og med opplevd tilhørighet.

Programmet har vært fylt med mye skaperkraft og pågangsmot, men også med mer utfordrende tematikk som psykisk uhelse og utenforskap. Kirka, med sin tro på den treenige Gud, har sin plass midt i festen, hverdagen og sorgen. Det er spennet vi står i, ja, som vi *skal* stå i som kirke. Jeg vil si det er ei kirke som står i det «*heilt naturleg – ekta vare!*» for å bruke Vestre Slidre kommunes visjonsspråk.

En visitass skal og bør ha oppmerksomhet på alt dette, med dens hovedformål er å støtte, inspirere og veilede. Å bidra til å gjøre kirkas nærvær synlig i lokalsamfunnet. Gjennom et godt og innholdsrikt program har vi fått tematisert viktige sider av kirkas rolle og betydning i soknene her. I dette foredraget vil jeg først gi en gjennomgang av hva jeg så og hørte i de ulike møtepunktene, før jeg vil peke på noen utviklingsområder som jeg gjerne vil utfordre til i det videre arbeidet med å være framtidens kirke i Vestre Slidre.

Del 1 – Oppsummering av visitassdagene

Tirsdag

I Vestre Slidre er det hele syv gudstjenestesteder, og den første visitasdagen ble innledet i ett av disse, nemlig med **morgonandakt i Røn kyrkje** fra 1748. Kirka ligger så fint til i landskapet, både høyt og fritt. I dette vakre rommet fikk vi synge salmer, høre bibeltekst og tekstrefleksjon, og be sammen. En god start på visitasen som gav fred og ro inn mot det som skulle komme.

Den norske kirkes grunnenhet er soknet. I en kommune som har flere sokn, slik som her i Vestre Slidre, betjenes det av to organer, sokneråd og kyrkjelege fellesråd. I Kirkeordningen har disse organene helt spesifikke oppgaver, og det blir gjerne forenklet oppsummert med at sokneråd har ansvar for virksomhet og aktivitet *inni* kirken, mens kyrkjelege fellesråd tar seg av det ytre, slik som bygg, økonomi og personell. Det er derfor helt sentralt i en visitas å ha møte med disse to organene. I **møte med de tre soknerådene Røn, Lomen og Slidre** fikk vi snakket om de muligheter og utfordringer som rådene har som strategisk organ. Så var det møte med **Vestre Slidre kyrkjelege fellesråd**. Her brukte vi tid på å forberede oss til møte med kommunen, og vi samtalte om samarbeid skole/kirke, beredskap og mulige samarbeidsområder med kommunen. Vi avsluttet med felles lunsj i kyrkjestugu.

Vi er nå i en veldig tydelig landbrukskommune, og kommunen ønsker å ha en offensiv og nyskapende innstilling til feltet. Det er gledelig å se at unge mennesker finner både håp og framtidstro på å satse på blant annet matproduksjon. Dette var tema hjemme på **garden til Trine og Tom Vistemyren**. De kunne fortelle med stor iver om hvordan de har gått inn i arbeidet som melkebønder. Med på møtet var også representant for landbruksavdelingen i kommunen og Bondelaget. Sammen fikk vi til en veldig interessant samtale om landbrukets kår og muligheter, men også de utfordringer som vi ser knyttet til psykisk helse og økonomiske kår i næringen.

Det ble en helt naturlig overgang fra gardsbesøket til **Valdresmeieriet**. Osteproduksjon har lang historie og tradisjon i Valdres, og i 2011 etablerte Wangensten det etter hvert prisvinnende meieriet på Fosheim i Røn. Vi fikk omvisning, høre om tenkningen bak produksjonen og møte noen av de som jobber der. Det handler om en foredling lokalt, som gir både verdiskapning og arbeidsplasser, og ikke minst gode produkter. Og for en som i tillegg er glad i ost var det absolutt kjærkomment med smaksprøver. Begge disse to møtene med landbruket og matproduksjon viser med all tydelighet den forbindelsen som finnes mellom natur, dyra og mennesker.

Etter **middag på Furulund pensjonat** dro til vi Øyjar kapell fra 1964. Selv om kapellet "bare" er 60 år har det vært kirke her i lang tid, helt tilbake til den gamle stavkirken som lå her på 1300 tallet. Elever fra kulturskolen bidro med vakker musikk, på både hardingfele, munnharpe og torader. Det hele ble bundet sammen av Johanna Fuglesteg, som også spilte så flott på langeleik.

Onsdag

Dag 2 ble tilbrakt i Slidre sokn. Den vakre Slidredomen, fra 1200 tallet er både et tidsvitne og et symbol på evangeliets virkende kraft her og nå. Det fantastiske dekorerte trehvelvet som spenner seg over alteret er virkelig et skue. Her hadde vi **morgonbønn**, som gav en god inngang til resten av dagen.

I Vestre Slidre er det en grunnskole for hele kommunen, som huser både barn og ungdom. Visjonen til skolen er å være en "ein skule for alle, med blick for den enkelte." Det tyder på en skole som både vil løfte opp fellesskapet, men også verdsettes for den man er, og utvikling skjer ut fra eget ståsted. Det ble bekreftet i møtet med rektor, som viste til en tydelig strategi for forebygging og håndtering av mobbing. Jeg fikk gleden av å møte 1. klasse, som hadde forberedt seg på å stille spørsmål eller retttere sagt kanskje "grille" biskopen. I tillegg fikk jeg oppleve BlimE – dansen, som jo nettopp er et uttrykk for stor inkludering og vennskap. Med rektor fikk vi også kort snakket om samarbeidet mellom skole og kirke, og at forholdet her i kommunen er godt.

En visitas skal ha et møtepunkt med **administrativ og politisk ledelse i kommunen**. Det er viktig, for kommune og kirken deler et skjebnefellesskap. Det handler selvsagt om gode bevilgninger og samarbeid. Men også ved at vi deler det samme målet, om å skape et godt og trygt lokalsamfunn, med rom for alle. Vi fikk møte ordfører, formannskapet og kommunalsjefer. Ordfører og kommunedirektør fortalte entusiastisk om kommunen, og vi fikk til en god samtale om de ulike samarbeidsområdene som kirke og kommune har, men også hva som er mulig fremover. Det kan handle om å styrke samarbeidet mellom skole og kirke, beredskapsarbeid og andre diakonale tiltak. Det er en god relasjon mellom kirke og kommune her, og det ble bekreftet gjennom dette møtet.

Visitasen har hatt et slags uoffisielt tema om psykisk helse, og kanskje særlig rettet mot menn. På kulturkafeen i Slidre fikk jeg delta på **Karprat – en møteplass for voksne mannfolk**. Det startet ganske enkelt med et behov for å ha noen flere å prate med, også har det vokst til å bli et fellesskap som møtes hver 14 dag for kaffe og prat. Flere av de til stede beskrev dette som en viktig arena, ikke minst for å motvirke ensomhet. Slike møteplasser vet vi er avgjørende for å skape et godt samfunn, og behovet vil bare bli større i årene fremover.

Å legge til rette for en verdig alderdom med god omsorg er et viktig anliggende for enhver kommune. **Vestre Slidre helsetun** ble tatt i bruk høsten 2023, og har blitt et flott senter med over 20 institusjonsplasser fordelt på tre avdelinger. Her finnes det kort- og langtidsplasser, rehabilitering og avlastningsplasser. Her fikk vi en kort beskrivelse av bygget, hilse på beboere, og snakke med de ansatte. Kirkens tilstedeværelse er et viktig diakonalt tiltak, og vi holdt andakt med kjente og kjære salmer, og ikke minst ber Fader Vår på gamlemåten.

I Vestre Slidre ligger det et lavsikkerhetsfengsel. **Slidreøya** er blant annet en betydelig arbeidsplass i kommunen, og fengslet har vært operativt i nå 40 år. Gjennom særlig prestetjenesten blir fengselet et viktig diakonalt satsningsområde for kirken. Kirkens tilstedeværelse på slike samfunnsinstitusjoner har av Kirkemøtet blitt beskrevet som «en sentral del av oppdraget som landsdekkende folkekirke», ja, helt sentral for kirkens oppdrag og selvforståelse. Jeg er glad for at jeg fikk besøke Slidreøya, og at jeg gjennom møter med både ansatte og innsatte fikk en god innsikt i

den betydningen som kirkens tilstedeværelse har for de som lever deler av sine liv i fengselet. Kirken tilbyr pilegrimstur, samtaler, gudstjenester og markeringer. Presten brukes også når det oppstår kriser, og det oppleves som en stor ressurs. Som biskop var det berikende å få komme nær på et så viktig diakonalt arbeid som kirken her gjør.

Ringene ble sluttet med et nytt besøk i Slidredomen. Denne gangen med **konsert med elever og lærer fra kulturskolen**. Det ble servert sang og gitarspill, flott innrammet med toner fra fløyte. Det var en kveld som viste det fellesskapet som skapes i rammen av kirke og kultur, som både løfter frem det å bli sett og inkludert. Det rundet av en dag i Slidre sokn, som helt klart har vært både innholdsrikt og berikende.

Torsdag

Siste dagen ble tilbrakt i Lomen sokn. Selv om det var litt kaldt var det utrolig flott å ha **morgenbønn i Lomen stavkyrkje**. Kirken er datert til slutten av 1100-tallet, og dette tidsvitne viser virkelig kirkens tilstedeværelse og dybde i soknet her over så lang tid.

Å møte menneskelige livserfaringer er noe jeg som prest har gjort mange ganger. Menneskers evne til å stå i det utålelige er bemerkelsesverdig, og slutter aldri å imponere meg. I kommunen her har det vært en del utfordringer knyttet til at mennesker tar sitt eget liv. Det var tema i **Lomen kirke**, "Når nokon nær deg brått og uventa avslutter livet". Einar Lome fortalte, og viste en film om sin bror, som tok sitt eget liv. Det ble en sterk samtale, og en påminnelse om at det å være menneske virkelig er sårbart. Jeg er glad for at dette teamet ble løftet fram under visitasen. Selvmord har dessverre vært noe kommunen har erfart over flere år, og har et fokus på. Nylig mottok Den norske kirke rapporten [«Å velge livet – Den norske kirke og selvmord»](#). Denne slår fast at Den norske kirke har også en viktig rolle i å bidra til forebygging av selvmord, blant annet med møteplasser og samtaler. Rapporten gir flere forslag på fem innsatsområder som det går an å se nærmere på som ressurs.

Å være en del av kirken og livet rommer både det ene og det andre. Fra en sterk stund i kirken, dro vi videre til et møtepunkt med en klassisk tradisjon i Valdres, nemlig rakfisk. På **Trøsvik** fikk vi høre om denne lille familiedrevne virksomheten, som står for sin egen fisk, og hvor all behandling foregår fortsatt for hånd. Her er det snakk om kvalitet, og selv om det er småskala er det ingenting smått med hva de produserer. Det fikk vi også oppleve gjennom en god rakfisk-lunsj. Under denne **lunsjen på Johmsborg grendahus** fikk vi også høre om Johmsgrenda, og ikke minst tenkningen som finnes rundt Vik Sag. Jan Tore Vik fortalte om at dette har blitt et sted der folk kan stikke innom, og særlig menn. I rammen av god lukt fra hogget "timber" blir det ærlig prat – og det fortelles om at dette har blitt en viktig ventil for menn. Det er altså en del "karprat" som foregår også her. Inspirerende, og fint å høre på.

De kirkelige tilsatte er de daglige tillitsskaperne i den lokale kirke. Jeg fikk **møte staben** her, og selv om den er liten så er det et stort hjerte for det å skape en kirke som er i berøring med folks liv. Vi fikk snakket om den noe utfordrende situasjonen

som har vært med en del ustabilitet i bemanningen, men også sett fremover på hva som vil være mulig å få til.

Etter middag på **Saras kafé**, reiste vi til **Mekkeklubben i Lomen**. Dette er et skoleeksempel på hva som er mulig å få til gjennom god samskaping mellom kirke og kommune. Det startet med en visjon om å gjøre noe godt for unge mennesker i Vestre Slidre og Vang. Om å skape en god møteplass for fellesskap, aktivitet og inkludering. Det har dere virkelig fått til, og det var så godt å se de smilene og tilhørigheten som ungdommene utstrålte over å få ha denne fellesskapsareaen i livet sitt. Vi avsluttet møtet her, og visitasens siste dag med andakt sammen.

Del 2 – Betraktninger og utfordringer

Etter å ha opplevd disse tre fulle dagene i Vestre Slidre er jeg fylt opp av inntrykk. Det er ingen tvil om at det skjer mye i soknene. Det skjer veldig mye bra og jeg har fått oppleve engasjerte folkevalgte, frivillige og ansatte som ønsker å gjøre det beste for innbyggerne i kommunen. Gjennom samtaler, møtepunkter og observasjoner har jeg gjort meg noen tanker om hva som kunne være fornuftig og spennende å se på framover. Mitt innsteg har hele tida vært å nettopp se framover og ruste oss for det som vi vet kommer. Men også det vi ikke vet at kommer. Jeg har landa på å gi dere syv utfordringer å arbeide med videre. Flere av dem kan sees i sammenheng.

Det første hovedområde jeg vil snakke om er:

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

Her i kommunen har dere virkelig mange flotte kirkebygg. Disse fylles med liv gjennom gudstjenester og kirkelig handlinger, og kulturaktiviteter og undervisnings- og diakonale møtepunkt. Dere er stolte av disse kirkebyggene, og det med rette. Vi vet at kirkene har en viktig plass i folks bevissthet og liv, særlig i møte med de store livsløpshendelsene. En rite bærer preg av møter mellom det hellige, den treenige Gud, og mennesker. De som kommer til kirken bærer på en måte verden med seg inn i rommet, og derfor må også våre gudstjenester gjenspeile dette. Vi vet at mennesker ikke lengre går til kirke av vane, men når det er noe som berører livene deres. Dette kan vi tenke stort om. Det er naturlig å tenke på barn som bæres til dåpen, konfirmasjon og gravferd. Men det kan også være andre ting som mennesker bærer på og som de trenger at kirken berører og løfter frem, ikke minst som et håp og rop til Gud. Kan hende er det også behov for å se på om man skal utvide gudstjenestene med for eksempel kirkekaffe.

Min første utfordring er derfor at dere:

- 1) *Tar en gjennomgang av gudstjenestelivets årshjul. Se til hvilke berøringspunkter som finnes mellom kirke og folk, og hvilke samarbeidsmuligheter som finnes med lag- og foreninger, organisasjoner og andre. Dette vil særlig kunne gjelde innenfor arbeid med barn og unge, diakoni, kirkemusikk og kultur.*

II Omsorg og solidaritet

Diakonien i kirken kommer til uttrykk gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. Under visitasen har

psykisk uhelse, utenforskap og ensomhet blitt tematisert. Dette er områder som er helt i kjernen av hva diakonien handler om. Som kirke vil vi hjelpe mennesker til å mestre livet, og dette handler av og til om å gå inn i de mest krevende sidene av det å være menneske. Vestre Slidre kommune har også en bevissthet om dette, og det er opprettet blant annet det som kalles for Bondens nettverk. Bønder står i en livssituasjon med større arbeidsmengde, økende arbeidspress og mer bekymring rundt økonomien på gården, og psykisk uhelse blir for flere en utfordring. Nettverket er ment å skulle skape et sikkerhetsnett rundt den enkelte. Andre tiltak, slik som Karprat, er tenkt som noe av det samme. Jeg vil også mene at kirkens arbeid på Mekkelverkstedet er en arena for å skape samhold og fellesskap, og som igjen bidrar til at mennesker ikke opplever seg like ensom og utenfor. Kirken kan derfor jobbe med dette både på eget initiativ og i samarbeid med andre. Et viktig eksempel på dette er Slidreøya. For bispedømmet og meg som biskop er det derfor viktig at noe av prestedtjenesten i Vestre Slidre nettopp kanaliseres til arbeid i fengselet.

Jeg vil på bakgrunn av dette utfordre dere til å:

2) Jobbe videre diakonalt med utfordringer knyttet til psykisk uhelse, utenforskap og ensomhet. I dette arbeidet er det naturlig å se til flere samarbeidspartnere, slik som kommune og lag- og foreninger.

III Barn og unge

Vi har fått høre gjennom uka at det er gode relasjoner mellom kirken og skolen og de to barnehagene i kommunen. Man treffer veldig mange barn gjennom skolegudstjenester og barnehagegudstjeneste. Vi har et særlig ansvar for å tradere kunnskap og kjennskap til kristne tradisjoner og vår felles kulturarv. Det er mange berøringspunkter mellom læringsplanene i skolene og det kirken kan tilby av kompetanse og opplegg, og vi bør tenke stort om dette. Kanskje kan til og med kirkerommene brukes til matematikkundervisning? I årene fram mot [Nasjonaljubileet 2030](#) vil det også finnes spennende områder å samarbeide om, da både kirke og skole er sentrale i det å markere både kristningen av Norge og de verdier som nasjonen vår er bygd på. Her kan det være mye stoff å ta tak i, og det er allerede utviklet, og vil komme flere ressurser fra Den norske kirke til dette i tiden fremover¹.

Jeg mener at samarbeidet er noe som bør nedfelles i en samarbeidsplan, slik at det ikke blir for tilknyttet enkeltpersoners relasjoner. Jeg mener også at en slik plan er viktig i et beredskapsperspektiv, at barn og unge er kjent med kirkerommet før man eventuelt vil oppsøke kirken ved kriser og ulykker. En slik plan vil det også framover være naturlig å se i en sammenheng med innføring av ny plan for kirkelig undervisning og læring i Den norske kirke. Jeg utfordrer derfor til å:

3) Sammen med kommune, skole og barnehage se på hvilket faglig innsteg man har for samarbeid, og hvilke arbeidsmetoder det er mulig å bruke, og formalisere samarbeidet i en egen avtale. Et allerede godt forhold danner et godt grunnlag for framtida.

IV Kirka i lokalsamfunnet

¹ Se for eksempel: [Tusenvis - Ressursbanken, Den norske kirke](#)

I samfunnsdelen i [Vestre Slidre kommuneplan](#) trekkes ordet samarbeid frem som et stikkord. Det handler om at kommunen anser samarbeid mellom mange instanser for å være helt avgjørende for å nå målet om å «*fremje berekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner*». Særlig på to overordnede prioriteringer vil også kirken ha en viktig rolle, nemlig å skape en attraktiv kommune for å leve, bo og arbeide og i arbeidet med folkehelse og livskvalitet. Kirken med alle sine møteplasser, aktiviteter og ikke minst sorgarbeid står sentralt. Behovet for sosiale møteplasser ble særlig trukket frem i møtet med kommunen, og at det er nødvendig å skape rom for flere. Vi vet også at kirken har en helt særegen plass når det skjer katastrofer og kriser i lokalsamfunnet. For å ha gode forutsigbare rammer for samarbeidet og kirkens eget arbeid vil jeg utfordre til at:

4) Vestre Slidre kyrkjelege fellesråd sammen med Vestre Slidre kommune finner gode møtepunkter i kommunens budsjettprosesser. Det bør være ett møte om våren og ett på høsten.

Jeg har som biskop et særlig engasjement for åpne kirker. Dette har flere dimensjoner, ikke minst i beredskapssammenheng. Teologen Svein Aage Christoffersen sier det slik: «I kirkebygget skal den kristne menigheten åpne seg for denne verdens mennesker. Derfor er åpenheten ingen trussel mot kirkens egenart. Det er tvert imot åpenheten som er egenarten. I prinsippet burde kirkedørene våre stå åpne døgnet rundt, hele året.» Dette tenker jeg bør være utgangspunktet vårt, Kirkedørene burde stå åpne. Så kan vi praktisk diskutere og argumentere for når vi bør og må stenge den, og ikke omvendt. De kirkelige ansatte i bispedømmet var i september invitert til en stiftsdag² med nettopp dette som et sentralt tema, og vi samtalte også om dette i møte med menighetsrådene under visitasen. Jeg vil utfordre til at dere:

5) Ser på mulighetsrom for å ha eller videreutvikle åpne kirker i Vestre Slidre.

V Medarbeiderskap og organisering

Som kirke jobber vi på mange arenaer. Det har lenge vært en utfordring for soknerådene å ha et oversiktsbilde over alt som skjer, og dermed kunne være det strategiske organet som setter retning. Derfor har vi fått på plass det digitale verktøyet "[Kirka vår - samlet plan for arbeidet i soknene](#)". Dette er både et verktøy for å samle planverket, og å kunne se ting i sammenheng, men det ligger også en metodikk her som skal hjelpe oss med å gjøre strategiske satsinger bygget på god kunnskap om samfunnet rundt oss. "Kirka vår" er også nå stedet som skal brukes til rapportering, og være knyttet til kirkas tilskuddsordning fra bispedømmeråd til kyrkjelege fellesråd. Her vil det komme et krav om at all aktivitet som det gis tilskudd til, legges inn i "Kirka vår". Hovedpoenget er at denne samlede planen vil kunne gi en samla oversikt over alt arbeidet innen soknerådets virksomhet. Det å arbeide med dette vil også kunne gi dere en utvidelse av planverket innen diakoni og kirkemusikk. Jeg vet at innføringen av "Kirka vår" har hatt sine utfordringer, men det har et stort potensial. Så start med det som dere allerede gjør. Jeg vil dere be dere om å:

² Les [biskopens tale om åpne kirker til stiftsdag 2025.pdf](#)

6) Ta i bruk verktøyet og den strategiske metoden i «Kirka vår – samlet plan for menighetene» i alle sokneråd og stab.

Kirkemøtet har vært opptatt av at det legges til rette for [fellesløsninger](#) innen digitalisering og systemer i Den norske kirke. Dette handler blant annet om muligheten for større samhandling i hele kirken. I den forhåndsinnsendte rapporten fra Vestre Slidre kyrkjelege fellesråd skrives det at det er noen utfordringer nettopp knyttet til de administrative systemer, slik som digitalt arkiv, kirkebokføring osv. Min siste utfordring blir derfor at dere:

7) Vurdere hvilke digitale administrative systemer som skal innføres i lys av Den norske kirkes arbeid med fellesløsninger. Dette innebærer også å legge til rette for opplæring av sentrale personer.

Avslutning

Jeg vil avslutte med å takke.

Takk til alle som har planlagt visitasprogrammet. Takk for alle innsendte rapporter. Takk for gudstjenester, samtaler, håndtrykk og møter. Takk for alle fortellingene som har blitt delt med meg. Det har gjort stort inntrykk.

Jeg ønsker all lykke til med det videre arbeidet i soknene i Vestre Slidre.

Må Gud velsigne Røn, Slidre og Lomen sokn!

Må Gud velsigne Vestre Slidre kommune!

Ole Kristian Bonden
biskop i Hamar